

1. jautājums

Starptautiskās privāttiesības:

- Jēdziens (2 pkt)
- Avoti (2 pkt)
- Mijiedarbība ar Eiropas Starptautisko civilprocesu (5 pkt.)

Atbildes vadlīnijas

Jēdziens (2 pkt.)

SPT ir tiesību nozare, kuras priekšmets ir civiltiesiskās attiecības ar ārvalsts (pārrobežu) elementu. Ārvalsts elements var būt subjekts (piemēram, ārvalsts domicils vai pilsonība), objekts (piemēram, kustama/nekustama īpašuma atrašanās vieta), juridiskais fakts (piemēram līguma noslēgšanas vieta).

SPT apvieno dažādas normas: procesuālās normas (piekritību, spriedumu atzīšana un izpilde), kā arī kolīziju tiesības. Starptautisko privāttiesību uzdevums ir noteikt lietas piekritību (jurisdikciju), piemērojamo likumu un atzīt un izpildīt ārvalsts tiesas spriedumus.

Avoti (2pkt)

SPT ietilpst civilprocesuālās normas, kolīziju normas, starptautiskie līgumi un ES tiesības.

Katrai valstij ir savi SPT avoti. Latvijā SPT avoti – CL, tiesiskās palīdzības līgumi, starptautiskie līgumi, CPL un ES regulas.

SPT iekļauj arī civiltiesiskām attiecībām ar ārvalstu elementu piemērojamās starptautiskās unificētās tiesības (piemēram, Vīnes konvenciju par starptautiskajiem preču pirkumu pārdevuma līgumiem, Konvencija par kravu starptautisko autopārvadājumu līgumu).

Mijiedarbība ar Eiropas Starptautisko civilprocesu (5 pkt)

Tradicionāli SPT bija nacionālo tiesību daļa, bet šobrīd ir arī ES tiesību avoti, kas regulē gan piekritības noteikšanu, ārvalsts likuma piemērošanu un ārvalsts spriedumu atzīšanu un izpildi. Piemērojot konkrēto regulu, ir jānosaka tās piemērošanas tvērums.

Vēsturiski: 1997. gada 2. oktobra Amsterdamas līguma 61. un 65. pants pavēra plašas iespējas Eiropas Savienības starptautiskā civilprocesa attīstībai. Sākot ar 2000. gadu, ES telpā tika pieņemti „pirmās paaudzes” tiesību dokumenti, kas regulē jurisdikciju un spriedumu atzīšanu civillietās un komerclietās, ģimenes lietās, kā arī jautājumus par maksātnespēju, tiesas un ārpustiesas dokumentu izsniegšanu un pierādījumu iegūšanu pārrobežu civillietās un komerclietās. kopš 2004. gada ES tiesiskajā telpā tiek pieņemti „otrās paaudzes” tiesību dokumenti, kas atspoguļo ES dalībvalstu tiesu savstarpējās uzticēšanās principu, savstarpējās atzīšanas principu un pieejamību tiesām ES telpā.

Piemēri (Briseles I bis regula u.c.).

Civilprocesā normas piemērojas tikai tad, ja attiecīgais procesuālais jautājums nav jau regulēts starptautiskajā līgumā vai ES regulā.

2.jautājums

Valstu vai valdību neatzišanas tiesiskās konsekvences

- 1933.gada Montevideo konvencijas 1.pants satur valsts pazīmes. Kādas ir šīs pazīmes, kurai neatbilst Ziemeļkipra? (2 pkt.)
- Kādas ir valdību neatzišanas starptautiski tiesiskās konsekvences, kādi ir to ierobežojumi (izņēmumi)? (4 pkt.)
- Kāda ietekme valsts vai valdības neatzišanai ir iespējama kriminālprocesā un civilprocesā Latvijā? (3 pkt.)

Atbildes vadlīnijas

1933.gada Montevideo konvencijas 1.pants satur valsts pazīmes. Kādas ir šīs pazīmes, kurai neatbilst Ziemeļkipra? (2 pkt.)

Montevideo konvencija kā valsts pazīmes nosauc: teritorija, iedzīvotāji, valdība, spēja stāties starptautiskajās attiecībās (neatkarība). Tā kā Ziemeļkipras Turku Republika nav starptautiski atzīta, tai nav spējas stāties starptautiskajās attiecībās.

Kādas ir valdību neatzišanas starptautiski tiesiskās konsekvences, kādi ir to ierobežojumi (izņēmumi)? (4 pkt.)

ANO Starptautiskās tiesas praksē visciešāk ar šo jautājumu ir bijuši saistīti konsultatīvie atzinumi Namībijas lietā (1971.) un Izraēlas celtā mūra okupētajās palestīniešu teritorijās lietā (2004.). No šiem konsultatīvajiem atziniem izriet sekojoši pienākumi: (1) neatzīt prettiesiskās rīcības sekas, piemēram, neslēgt līgumu ar pārkāpējvalsti, kas attiektos uz prettiesiski kontrolētajām teritorijām, tādejādi neatzīstot pārvaldi (valdību) konkrētajā teritorijā, piemēram, Krievijas pārvaldes Krimā neatzišana; (2) neatzīt un neizpildīt tos pārkāpējvalsts aktus, kuri attiecas uz vai ir saistīti ar prettiesiski kontrolēto teritoriju (piemēram, Krima), neatzīt un neizpildīt neatzītās valdības aktus (piemēram, Lukašenko); (3) izņēmums ir tie akti, kuri skar indivīda tiesisko stāvokli (dzimšanas, laulības, miršanas faktus apliecinošie dokumenti).

Kāda ietekme valsts vai valdības neatzišanai ir iespējama kriminālprocesā un civilprocesā Latvijā? (3 pkt.)

Valstu vai valdību neatzišanai var būt konkrēta ietekme civilprocesā un kriminālprocesā. Piemēram, ja saskaņā ar valstu noslēgto tiesiskās palīdzības līgumu būtu jāatzīst un jāizpilda neatzītās valsts vai pārkāpējvalsts, kura prettiesiski kontrolē teritoriju, taisīts spriedums civillietā vai komercietā, taču tas nevar tikt atzīts, ja vien neskar indivīda tiesisko stāvokli (piemēram, laulības šķiršana, uzturlīdzekļi). Tas pats attiecas uz kriminālprocesu, piemēram, pārkāpējvalsts lūgumu par noziedznieka izdošanu, kriminālprocesa tālāknodošanu, soda izciešanu. Nepieciešamības gadījumā problēmu var risināt ar *ad hoc* atzišanas palīdzību.

3.jautājums

Pasākumi ar importa kvantitātes ierobežojumiem līdzvērtīgu iedarbību Eiropas Savienībā:

- **Importa kvantitātes pasākumu un pasākumu ar līdzvērtīgu iedarbību aizlieguma jēdziens (3 pkt.)**
- **Nediskriminējoši tirdzniecības noteikumi (3 pkt.)**
- **Izņēmumi no aizlieguma ES dalībvalstīm piemērot importa kvantitātes pasākumus un pasākumu ar līdzvērtīgu iedarbību (3 pkt.)**

Atbildes vadlīnijas

Importa kvantitātes pasākumu un pasākumu ar līdzvērtīgu iedarbību aizlieguma jēdziens (3 pkt.)

Eiropas Savienības brīvas preču aprites regulējums starp dalībvalstīm aizliedz importa (un eksporta) kvantitatīvos ierobežojumus un pasākumus ar (kvantitatīvajiem ierobežojumiem) līdzvērtīgu iedarbību. (LESD 34. un 35. pants).

Dassonville (8/74) spriedums: "Visi dalībvalstu ieviestie tirdzniecības noteikumi, kas tieši vai netieši, faktiski vai potenciāli var kavēt Kopienas iekšējo tirdzniecību, ir uzskatāmi par pasākumiem, kam ir kvantitatīvajiem ierobežojumiem līdzvērtīga iedarbība."

Daudzkārt precizēts Tiesas praksē, tostarp spriedumā *Cassis de Dijon* (120/78) lietā, kur Tiesa norādīja, ka LESD 34. pants var attiekties arī uz valsts pasākumiem, ko vienādi piemēro vietējām un ievestajām precēm, t.i. pasākumiem nav jābūt diskriminējošiem.

Nediskriminējoši tirdzniecības noteikumi (3 pkt.)

Spriedumā apvienotajās lietās *Keck un Mithouard* (C-267 un 268/91) Tiesa savu praksi pārskatīja, ierobežojot jēdziena "pasākumi ar līdzvērtīgu iedarbību" apjomu un nospriežot, ka tādu valsts noteikumu, kas ierobežo vai aizliedz zināmus tirdzniecības veidus, neietilpst *Dassonville* aizliegumā. Šo pārmaiņu iemesls bija daudzās lietas, kas tika ierosinātas, lai apstrīdētu noteikumus, kuri ierobežoja komerciālo brīvību, pat ja attiecīgie noteikumi neskāra citu dalībvalstu ražojumus. Pēc *Keck* principa būtu jānošķir ierobežojumus, kas skar preces īpašības (un ir aizliegti), no tirdzniecības ierobežojumiem (kas neietilptu *Dassonville* aizlieguma tvērumā pēc *Keck*). Praksē nošķirums ir grūti realizējams, it īpaši, piemēram, lietās par reklāmu.

Izņēmumi no aizlieguma ES dalībvalstīm piemērot importa kvantitātes pasākumus un pasākumu ar līdzvērtīgu iedarbību (3 pkt.)

LESD 36. pants paredz vairākus pamatojumus, kas pieļauj noteiktus valsts pasākumus, kuri var ierobežot brīvu preču apriti. Šādi pamati ir sabiedrības morāle, sabiedriskā kārtība, valsts drošības apsvērumi, cilvēku veselības un dzīvības aizsardzība, kā arī dzīvnieku un augu aizsardzība, nacionālu mākslas, vēstures vai arheoloģijas bagātību aizsardzība, vai rūpnieciskā un komerciālā īpašuma aizsardzības apsvērumi. Šādi pamatoti valsts pasākumi tomēr nedrīkst būt ārvalstu ražojumiem diskriminējoši, tiem jābūt samērīgiem.

Tiesas judikatūrā, sākot ar *Cassis de Dijon*, kā papildus pamati izvirzītas tā dēvētās "obligātās prasības", kas nav izsmeltoši uzskaitītas, bet var ietvert, piemēram, vides aizsardzību.

Vadlīnijas: Studentam būtu jāspēj parādīt izpratni par regulējuma jomu (brīva preču aprite, valstu noteikumi) un par regulējuma elementu savstarpējo saistību (Līguma panti, to precizējums judikatūrā; aizliegums un izņēmumi). Papildus punktus iespējams piešķirt par detalizētāku jēdzienu skaidrojumu, tostarp atsaucoties uz atbilstošu judikatūru, par atbilstošiem pasākumu piemēriem, par ierobežojošu pasākumu un izņēmumu kategorijām.

Papildus novērtējama arī spēja sasaistīt šo jautājumu ar citām Eiropas tiesību jomām - piemēram, valsts atbalsta regulējumu, darbaspēka, pakalpojumu, kapitāla brīvu apriti. Vērtējumu iespējams samazināt par nepareizas informācijas sniegšanu.

Atbilžu vadlīnijas:

1. Vai Sāmija, atsakot SIA „Momo” nepieciešamo licenci, pārkāpj LESD ietvertos noteikumus uzņēmējdarbības un/vai pakalpojumu sniegšanas jomā? (3 pkt.)

1) No ES Tiesas judikatūras (piem., lieta 2/74 Reyners) izriet, ka uz situāciju attieksies LESD uzņēmējdarbības veikšanas brīvība nevis pakalpojumu sniegšanas brīvība, jo SIA “Momo” reģistrē filiāli un vēlas veikt uzņēmējdarbību pastāvīgi un ilgstoši.

2) SIA „Momo” ir LESD 49.p., garantētās tiesības uz uzņēmējdarbības brīvību, kura ietver ne tikai tiesības reģistrēt filiāli, bet arī aizliedz šķēršļus uzņēmējdarbības veikšanai, ietverot arī nepieciešamo licenču neizsniegšanu.

3) Atbilstoši LESD 52.pantam dalībvalstis var ierobežot LESD 49.panta tiesības, lai aizsargātu sabiedrisko kārtību, drošību un veselību.

4) Saskaņā ar ES Tiesas judikatūru (piem., lieta C-55/94 Gebhard) aizliedz arī nediskriminējošus ierobežojumus, ja vien tie nav:

- nepieciešami būtiskas sabiedrības intereses aizsardzībai;
- piemēroti mērķa sasniegšanai;
- nepārsniedz nepieciešamo;
- nepārkāpj pamattiesības.

5) Licences neizsniegšana šajā gadījumā būtu pamatota, jo bezpilota lidaparātu izmantošanas aizliegums tiešā lidostas tuvumā atbilstu Tiesas judikatūrā minētajiem četriem nosacījumiem, lai valsts ierobežojumi uzņēmējdarbības veikšanai būtu attaisnojami (īstenoti bez diskriminācijas, pamatoti ar vispārējas nozīmes interešu noteiktām obligātām prasībām, spēj nodrošināt plānotā mērķa sasniegšanu un tie nepārsniedz šā mērķa sasniegšanai nepieciešamo). Šajā gadījumā valsts veiktā rīcība atbilst minētajiem samērīguma apsvērumiem.

2. Ja šāda lieta par licences atteikumu pārsūdzības ceļā nonāktu līdz Sāmijas pēdējās instances administratīvajai tiesai, kādos gadījumos pēc tam viena no pusēm varētu pārsūdzēt Sāmijas pēdējās instances administratīvās tiesas spriedumu ES Tiesā un/vai ES Vispārējā tiesā? (1 pkt.)

Šādu gadījumu nav, dalībvalstu tiesu spriedumus nevienā gadījumā nevar tieši pārsūdzēt ES Tiesā vai ES Vispārējā tiesā.

3. Vai Sāmijai ir saistošs ES noslēgtais Attīstības līgums? (1 pkt.)

LESD 216.panta nosaka, ka Savienības slēgtie starptautiskie līgumi ir saistoši Savienības iestādēm un tās dalībvalstīm.

4. Paskaidrojiet, vai Paziņojums maina no Attīstības līguma izrietošo saistību apmēru! (2 pkt)

1) Tā kā ES 2019.gada Paziņojums, ieviešot vienpusēju tirdzniecības ierobežojumu, izslēdz Attīstības līguma pienākuma piemērošanu ES, tas, atbilstoši VKLT 2.pantam, ir kvalificējams kā atruna.

2) VKLT iekļautā atrunas definīcija paredz, ka atrunas var izdarīt līgumu parakstot vai ratificējot, bet ES savu Paziņojumu veica 9 gadus pēc līguma noslēgšanas. Tomēr saskaņā ar Starptautisko tiesību komisijas 2011.gada *Guide to Practice on Reservations to Treaties* atrunas ir iespējams formulēt arī vēlāk, ar nosacījumu, ka citas līguma dalībvalstis nav iebildušas pret šādu novēlotu atrunu izdarīšanu.¹

5. Pamatojiet, kurā tiesā/tiesās sabiedrība “Dragonbull” var celt prasību pret SIA „Momo” par pirkuma maksas samaksu, zaudējumu un procentu piedziņu? (1 pkt.)

Jāanalizē Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1215/2012 (2012. gada 12. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās Briseles I bis regula piemērošanas tvērums (temporālais, ģeogrāfiskais, materiāltiesiskais, kā arī pārrobežu elements).

Saskaņā ar Briseles I bis regulas 7. panta 1) b) punktu un ar 4. panta pirmo daļu prasību var celt LR - tur, kur preces bija jāpiegādā un kur ir atbildētāja domicils. Konkrētie panti piemērojas pat tad, ja prasītājam nav domicils ES.

6. Kādas tiesības ir piemērojamas strīdam starp “Dragonbull” un SIA „Momo”? Paskaidrojiet! (1 pkt.)

Jāanalizē Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 593/2008 (2008. gada 17. jūnijs), par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I) piemērošanas tvērums (temporālais, ģeogrāfiskais, materiāltiesiskais, kā arī pārrobežu elements).

Atbilstoši Romas I regulas 4. panta 1) a) punktam preču iegādes līgumu reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā pārdevējam ir pastāvīgā mītnesvieta, tātad jāpiemēro KTR valsts tiesību akti. Jebkurus šajā regulā norādītos tiesību aktus piemēro neatkarīgi no tā, vai tie ir dalībvalsts tiesību akti (3.p.).

Nebūs nepareizi, ja tiks piemērota arī Apvienoto Nāciju Organizācijas 1980.gada 11.aprīļa Konvencija par starptautiskajiem preču pirkuma-pārdevuma līgumiem, ja vien tiek prezumēts, ka gan LR, gan KTR ir tās dalībvalstis vai arī tikai KTR ir dalībvalsts (1.pants).

¹ 2.3. Late formulation of reservations: A State or an international organization may not formulate a reservation to a treaty after expressing its consent to be bound by the treaty, unless the treaty otherwise provides or none of the other contracting States and contracting organizations opposes the late formulation of the reservation